

SOLUȚIONAREA ACȚIUNII CIVILE ÎN PROCESUL PENAL ÎN CAZUL ÎN CARE EXISTĂ O CAUZĂ JUSTIFICATIVĂ SAU DE NEIMPUTABILITATE

Asist. univ. dr., av. Ioana PĂCURARIU
Facultatea de Drept
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu,
Baroul Sibiu

Abstract

The article aims to provide an overview of the solution that the court will rule on the civil side in criminal proceedings in the event of a justifiable or non-imputable cause.

At the same time, through this article we have tried to show that we do not share the opinions expressed by the doctrine according to which all justifiable cases exonerate the defendant from civil liability in criminal proceedings and that all cases of imputability can attract civil liability in this type of trial.

In these cases, the court cannot leave the civil action unresolved, but must resolve it by admitting it in whole or in part or by rejecting it.

Finally, the article indicates these cases that will lead the court to rule on one of these solutions regarding the civil action.

Keywords: *settlement of civil action in the criminal trial, justifying causes, causes of imputability, to close the case, discharge.*

1. Aspecte introductive

Cauzele justificative au rostul de a înlătura antijuridicitatea (caracterul contrar ordinii juridice), fiind prevăzute de art. 19-22 C. pen. și constau în: legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații și consimțământul persoanei vătămate.

Cauzele de neimputabilitate au menirea de a înlătura vinovăția, ca trăsătură generală a infracțiunii, fiind reglementate de art. 24-31 C. pen. și sunt: constrângerea fizică, constrângerea morală, excesul neimputabil, minoritatea făptuitorului, irresponsabilitatea, intoxicația, eroarea și cazul fortuit.

În Codul penal anterior, cauzele justificative și cele de neimputabilitate erau denumite: „cauze care înlătură caracterul penal al faptei”.

Codul penal în vigoare cuprinde ca și cauze justificative, instituții noi: exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații și consimțământul persoanei vătămate; iar la cauzele de neimputabilitate a fost adăugat excesul neimputabil.

Existența unei cauze justificative sau de neimputabilitate intră în categoria cazurilor care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, fiind reglementate la art. 16 alin. (1) lit. d) C. pr. pen. În concret, ele fac ca acțiunea penală să fie lipsită de temeii. Prin temeii înțelegem că temeii de fapt al acțiunii penale îl constituie fapta ilicită, iar temeii de drept îl constituie norma juridică în care este prevăzut dreptul la acțiune în cazul săvârșirii faptei ilicite.

Constatarea existenței uneia dintre aceste cauze presupune, în mod obligatoriu, cunoașterea făptuitorului, având în mod necesar caracter *in personam* (cu excepția cazului fortuit, a cărui existență se poate reține și în condițiile în care nu se cunoaște persoana făptuitorului)¹.

În situația în care, în faza de urmărire penală se constată că aceste cauze sunt incidente, procurorul va dispune clasarea, iar în faza judecătii, instanța va pronunța achitarea.

În concret, dacă înainte de începerea urmăririi penale sau pe parcursul acestei faze, organul de cercetare penală, care efectuează urmărirea penală sub supravegherea procurorului, constată că există o cauză justificativă sau de neimputabilitate, acesta va propune procurorului prin referat să dispună clasarea în temeii art. 315 alin. (1) lit. b) C. pr. pen. cu referire la art. 314 alin. (1) lit. a) C. pr. pen. raportat la art. 16 alin. (1) lit. d) C. pr. pen. Dacă procurorul găsește propunerea legală și temeinică o va admite, prin ordonanță, însușindu-și argumentele din referat. Iar în situația în care procurorul efectuează urmărirea penală în cazurile prevăzute de art. 56 alin. (3) C. pr. pen. acesta va dispune prin ordonanță o soluție de clasare în baza art. 315 alin. (1) lit. b) C. pr. pen. cu referire la art. 314 alin. (1) lit. a) C. pr. pen. raportat la art. 16 alin. (1) lit. d) C. pr. pen. Clasarea cu privire la una dintre aceste cauze se poate dispune de procuror și prin rechizitoriu, alături de soluția de trimitere în judecată pentru alte fapte.

Organul de urmărire penală nu va dispune nicio soluție cu privire la pretențiile civile formulate în cauză. Persoana vătămată care s-a constituit parte civilă are posibilitatea să se adreseze instanței civile pentru repararea prejudiciului suferit.

Judecătorul de cameră preliminară nu are competența de a analiza în procedura de cameră preliminară dacă există vreun impediment dintre cele prevăzute de art. 16 C. pr. pen. și nici nu poate dispune o soluție cu privire la acțiunea penală și acțiunea civilă.

¹ I. Neagu (coord.), M. Damaschin, A. V. Iugan, *Drept procesual penal. Partea general. Mapă de seminar*, Ed. Universul Juridic, 2016, București, p. 109.

În schimb, în procedura verificării legalității și temeiniciei soluției de renunțare la urmărire penală, judecătorul de cameră preliminară poate dispune prin încheiere înlocuirea acestei soluții dispuse de procuror cu soluția de clasare pentru existența uneia din cauzele care fac obiectul prezentei analize.

Există situații în care organul de urmărire penală nu identifică o cauză justificativă sau de neimputabilitate, iar urmărirea penală se finalizează prin trimiterea în judecată a inculpatului iar cauza ajunge în fața instanței de judecată, după parcurgerea camerei preliminare. Ulterior, în baza probatoriului administrat, se constată că este incidentă o cauză justificativă sau de neimputabilitate.

În această situație, cu privire la acțiunea civilă în procesul penal, Codul de procedură penală nu dispune ce soluție va dispune instanța față de existența uneia dintre cauzele menționate anterior. În soluționarea laturii penale, instanța va dispune cu privire la inculpat achitarea, în baza art. 396 alin. 5 C. pr. pen. raportat la art. 16 alin. (1) lit. d) C. pr. pen.

Prevederile art. 25 alin. (5) și (6) C. pr. pen., indică exhaustiv situațiile în care instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă, respectiv:

1. dacă fapta nu este prevăzută de legea penală [art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C. pr. pen.];

2. dacă se constată că lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale [art. 16 alin. (1) lit. e) C. pr. pen.];

3. dacă a intervenit amnistia, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică [art. 16 alin. (1) lit. f) C. pr. pen.];

4. a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală [art. 16 alin. (1) lit. g) teza I C. pr. pen.];

5. există autoritate de lucru judecat [art. 16 alin. (1) lit. i) C. pr. pen.];

6. a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii [art. 16 alin. (1) lit. j) C. pr. pen.];

7. în caz de deces, reorganizare, desființare sau dizolvare a părții civile, moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții civile nu își exprimă opțiunea de a continua exercitarea acțiunii civile și se împlinește termenul de două luni; [art. 24 alin. (1) C. pr. pen.];

8. partea civilă nu indică moștenitorii, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții responsabile civilmente iar termenul de două luni s-a împlinit [art. 24 alin. (2) C. pr. pen.];

9. instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat o tranzacție sau un acord de mediere cu privire la acțiunea civilă [art. 486 alin. (2) C. pr. pen.].

Per a contrario, din interpretarea acestor dispoziții se poate concluziona că instanța nu va lăsa acțiunea civilă nesoluționată dacă este incidentă o cauză justificativă sau de neimputabilitate, ci va trebui să o soluționeze.

Prin soluționarea acțiunii civile cu privire la existența unei cauze justificative sau de neimputabilitate, instanța poate prin sentință sau decizie, ca în baza probatoriului administrat să admită în tot sau în parte acțiunea civilă sau să o respingă.

În cele ce vor urma vom indica ce anume cauze justificative sau de neimputabilitate îndrituiesc instanța să admită sau să respingă acțiunea civilă exercitată în procesul penal și să angajeze sau nu răspunderea civilă delictuală a inculpatului care va răspunde fie singur, fie în solidar cu partea responsabilă civilmente, în caz de admitere în tot sau în parte a acțiunii civile. Totodată și partea responsabilă civilmente poate fi obligată singură să răspundă civil pentru tot prejudiciul provocat de inculpat, cum ar fi în cazul cauzei justificative a minorității de peste vârsta de 14 ani.

În cazul în care partea civilă nu își poate satisface pretențiile civile în procesul penal față de inculpat sau partea responsabilă civilmente, responsabilă fiind o altă persoană, aceasta se poate adresa instanței civile.

Referitor la autoritatea hotărârii penale în procesul civil, înțelegem să reiterăm dispozițiile art. 28 alin. (1) C. pr. pen., potrivit cărora instanța civilă nu este legată de hotărârea definitivă de achitare (...) în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite.

2. Soluționarea acțiunii civile în situația existenței unei cauze justificative

2.1. Legitima apărare

Fapta care constituie o legitimă apărare propriu-zisă sau perfectă [art. 19 alin. (2) și (3) C. pen.] nu are caracter ilicit, fiind o faptă comisă în conformitate cu ordinea de drept, și deci nu poate constitui temei nici pentru o răspundere extrapenală. Prin urmare nu poate atrage nicio altă răspundere juridică².

Conform art. 1360 alin. (1) C. civ., nu datorează despăgubire cel care, fiind în legitimă apărare, a cauzat agresorului un prejudiciu. Din studiul acestei dispoziții legale rezultă că legea civilă nu descrie legitima apărare, fiind aplicabile dispozițiile din art. 19 alin. (2) și (3) C. pen. și se poate observa că legea civilă absolvă de răspundere civilă numai pentru prejudiciul cauzat agresorului, dar nu și altor persoane, cum ar fi, de exemplu, atunci când pe lângă agresor a lovit și alte persoane pe care nu le-a putut evita³.

În situațiile în care legitima apărare vine în concurs cu starea de necesitate sau cu eroarea, este posibil ca fapta săvârșită în stare de legitimă apărare să păstreze caracterul ilicit extrapenal, putând atrage răspunderea civilă, disciplinară sau administrativă a făptuitorului. De asemenea, dacă în legătură cu legitima apărare

² C. Mitrache, Cr. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală. Conform noului Cod penal*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 185.

³ M. C. Ivan, G. Ivan, *Cauzele justificative*, Edit. Universul juridic, București, 2016, p. 117.

s-a reținut vreo culpă în sarcina persoanei atacate ori a persoanei care a intervenit în apărarea acesteia, cel în culpă va fi ținut să răspundă civil, în raport cu contribuția adusă la cauzarea prejudiciului (de exemplu, în situația în care cel aflat în stare de legitimă apărare a determinat el însuși, prin atitudinea sa provocatoare, declanșarea atacului)⁴.

2.2. Starea de necesitate

Această cauză justificativă nu are drept consecință și înlăturarea răspunderii civile fiindcă de cele mai multe ori prejudiciul este adus unei persoane nevinovate de ivirea pericolului.

Starea de necesitate se deosebește față de legitima apărare în planul răspunderii civile. În cazul legitimei apărări, prejudiciul este produs în dauna atacatului. În schimb, în situația stării de necesitate, prejudiciul se produce de cele mai multe ori în dauna unui terț care nu are nimic comun cu pericolul creat.

Conform art. 1361 C. civ., cel care, aflat în stare de necesitate a distrus sau a deteriorat bunurile pentru a se apăra pe sine ori bunurile proprii de un prejudiciu sau de un pericol iminent este obligat să repare prejudiciul cauzat potrivit regulilor aplicabile îmbogățirii fără justă cauză. Iar potrivit art. 1362 C. civ., dacă în cazurile prevăzute la art. 1360 alin. (2) și art. 1361, fapta păgubitoare a fost săvârșită în interesul unei terțe persoane, cel prejudiciat se va îndrepta împotriva acesteia în temeiul îmbogățirii fără justă cauză.

Pentru aprecierea vinovăției se va ține seama de împrejurările în care s-a produs prejudiciul, străine de persoana autorului faptei, precum și, dacă este cazul, de faptul că prejudiciul a fost cauzat de un profesionist în exploatarea unei întreprinderi, conform dispozițiilor Codului civil⁵.

Când pericolul s-a produs ca urmare a conduitei persoanei care a și suferit prejudiciul, atunci este înlăturată și răspunderea civilă a făptuitorului, de exemplu, dacă persoana prejudiciată a uitat un aparat electric care nu trebuia lăsat în priză și care a declanșat un incendiu, iar pentru stingerea acestuia s-au distrus uși, ferestre, obiecte din apartamentul său⁶.

Contribuția persoanei vătămate la producerea pericolului (de exemplu, lăsarea în libertate a unui animal periculos care a fost ucis în stare de necesitate) înlătură răspunderea civilă a celui care a săvârșit fapta în stare de necesitate. De asemenea, este înlăturată răspunderea civilă atunci când pagubele au fost produse tocmai pentru salvarea celui prejudiciat⁷.

⁴ *Ibidem*, p. 118.

⁵ L.V. Lefterache, *Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II*, Ed. Hamagiu, 2016, p. 206.

⁶ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *op. cit.*, p. 188.

⁷ M. C. Ivan, G. Ivan, *op. cit.*, pp. 137-138.

Când pericolul a fost determinat de cauze fortuite (cutremur, trăsnet etc.), repararea prejudiciului cauzat prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală incumbă persoanei în favoarea căreia a fost săvârșită⁸.

2.3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații

Exercițarea unui drept recunoscut de lege înlătură caracterul nejustificat al faptei prevăzute de legea penală, dar dacă exercițarea acestui drept se dovedește ca fiind abuzivă, răspunderea civilă nu va fi înlăturată, iar eventualul prejudiciu cauzat va trebui reparat, conform art. 1353 C. civ., potrivit căruia cel care cauzează un prejudiciu prin chiar exercițiul drepturilor sale nu este obligat să îl repare, cu excepția cazului în care este exercitat abuziv.

Săvârșirea unei fapte sau îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă în forma prevăzută de lege și a cărei ilegalitate nu a fost vădită, deși este justificată (fapta nu are caracter penal), poate atrage răspunderea civilă dacă făptuitorul putea să-și dea seama de caracterul ilegal al obligației impuse.

Potrivit art. 1364 C. civ., îndeplinirea unei activități impuse ori permise de lege sau ordinul superiorului nu îl exonerează de la răspundere pe cel care putea să își dea seama de caracterul ilicit al faptei sale săvârșite în asemenea împrejurări. Observăm că nu este necesar ca ordinul superiorului să fie în mod voit ilegal, ci doar ca făptuitorul să își dea seama de caracterul ilicit al faptei săvârșite; de altfel se cere doar posibilitatea de a-și da seama, ceea ce presupune și culpa simplă, chiar în forma cea mai ușoară [așa cum se prevede în art. 1357 alin. (2) C. civ.]. Ca atare, deși nu este antrenată răspunderea penală pentru o faptă penală săvârșită cu intenție sau din culpă, totuși făptuitorul poate fi tras la răspundere civilă, chiar pentru cea mai ușoară culpă (*culpa levissima*)⁹.

2.4. Consimțământul persoanei vătămate

Din moment ce persoana vătămată a consimțit la vătămarea valorii sociale, nu se mai pune problema răspunderii civile pentru eventualul prejudiciu cauzat persoanei vătămate¹⁰. Neavând caracter ilicit, o asemenea faptă nu poate antrena nici răspunderea civilă sau o altă formă de răspundere extrapenală¹¹.

În același sens, s-a arătat în doctrină că fapta victimei înseși înlătură răspunderea civilă, chiar dacă nu are caracteristicile forței majore, ci doar pe cele ale cazului fortuit, însă numai în cazurile în care, potrivit legii sau convenției părților, cazul fortuit este exonerator de răspundere (art. 1352 C. civ.)¹².

⁸ M. I. Rusu, *Drept penal. Partea generală. Conform noului Cod penal*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 327.

⁹ M. C. Ivan, G. Ivan, *op. cit.*, p. 157.

¹⁰ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *op. cit.*, p. 193.

¹¹ M. C. Ivan, G. Ivan, *op. cit.*, p. 181.

¹² L.V. Lefterache, *op. cit.*, p. 208.

3. Soluționarea acțiunii civile în situația existenței unei cauze de neimputabilitate

3.1. Constrângerea fizică și constrângerea morală

La cauzale de neimputabilitate a constrângerii fizice și constrângerii morale, fapta nefiind infracțiune, pe cale de consecință, nu atrage răspunderea penală.

În principiu, ambele cauze înlătură și răspunderea civilă a celui constrâns, de consecințele păgubitoare urmând a răspunde persoana care a efectuat acțiunea de constrângere¹³.

Prin excepție, dacă persoana constrânsă s-a aflat în eroare de fapt cu privire la acțiunea de constrângere sau la obiectul ori intensitatea acesteia, problema răspunderii civile va putea fi pusă în discuție în măsura culpei acesteia¹⁴.

3.2. Excesul neimputabil

Fapta neimputabilă penal poate produce și consecințe extrapenale (civile, disciplinare, administrative).

3.2.1. Excesul neimputabil în cazul depășirii limitelor legitimei apărări

În cazul excesului neimputabil [art. 26 alin. (1) C. pen.], răspunderea civilă nu este înlăturată întotdeauna. Când legitima apărare vine în concurs cu alte cauze care înlătură caracterul penal al faptei, răspunderea civilă poate interveni tocmai pentru astfel de cauze¹⁵.

Se vor avea în vedere dispozițiile art. 1360 alin. (2) C. civ., conform cărora cel care a săvârșit o infracțiune prin depășirea limitelor legitimei apărări va putea fi obligat la plata unei indemnizații adecvate și echitabile.

3.2.2. Excesul neimputabil în cazul depășirii limitelor stării de necesitate

În ceea ce privește răspunderea civilă rămân valabile explicațiile de la starea de necesitate (cauză justificativă), deoarece excesul neimputabil în cazul stării de necesitate are la bază existența unei stări de necesitate. Când prin săvârșirea faptei în condițiile excesului neimputabil s-a cauzat un prejudiciu chiar celui care a generat pericolul, acesta va suporta și paguba produsă¹⁶.

---

¹³ V. Pașca, *Drept penal. Partea generală*, ed. a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 227-232.

¹⁴ M. I. Rusu, *op. cit.*, p. 351.

¹⁵ C. Mitrache, *Cr. Mitrache, op. cit.*, p. 185.

¹⁶ *Ibidem*, p. 199.

Persoana care a desfășurat acțiunea de salvare va răspunde însă civil pentru pagubele cauzate terților. În măsura în care starea de pericol a fost generată de fapta unei persoane aceasta va fi ținută răspunzătoare pentru daunele cauzate¹⁷.

3.3. Minoritatea făptuitorului

Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde de prejudiciul cauzat, dacă nu se dovedește discernământul său la data săvârșirii faptei [art. 1366 alin. (1) C. civ.].

Minorul care a împlinit vârsta de 14 ani răspunde de prejudiciul cauzat, în afară de cazul în care se dovedește că a fost lipsit de discernământ la data săvârșirii faptei [art. 1366 alin. (2) C. civ.].

Starea de minoritate înlătură caracterul penal al faptei și, pe cale de consecință, și răspunderea penală. Răspunderea civilă nu este înlăturată pentru persoanele care l-au avut sub îngrijire sau supraveghere pe minor, dacă se reține culpa acestora¹⁸. Acestea vor răspunde civil dacă se face dovada culpei lor în baza art. 1372 alin. (1) și (2) C. civ.

Înlăturarea caracterului penal al faptei săvârșite de minorul care nu răspunde penal nu exclude răspunderea civilă a persoanelor care, la data săvârșirii faptei, aveau în îngrijirea și paza lor un minor. Această răspundere civilă nu poate forma însă obiectul unei acțiuni civile în fața instanțelor penale în cazul minorului care nu a împlinit 14 ani, fiindcă pentru faptele comise de un astfel de minor acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare; dimpotrivă, în cazul minorului care a depășit 14 ani și nu a împlinit încă vârsta de 16 ani, pornirea procesului penal trebuind să se producă în vederea constatării lipsei sau existenței discernământului, implicit este admisibilă aducerea acțiunii civile în cadrul acestui proces¹⁹.

3.4. Iresponsabilitatea

Această cauză de neimputabilitate nu înlătură răspunderea civilă care poate fi antrenată, după caz, atât pentru făptuitorul lipsit de capacitate psihică, cât și pentru persoanele care, în temeiul legii, al unui contract ori a unei hotărâri judecătorești aveau obligația de a supraveghea pe făptuitorul iresponsabil. Persoana care este investită cu ocrotirea făptuitorului poate scăpa de răspundere civilă dacă face dovada că nu a putut împiedica fapta prejudiciabilă²⁰.

Cu toate acestea, după cum dispune art. 1.368 C. civ., lipsa discernământului nu îl scutește pe autorul prejudiciului de plata unei indemnizații către victimă ori

¹⁷ V. Pașca, *op. cit.*, p. 237.

¹⁸ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *op. cit.*, p. 201.

¹⁹ V. Pașca, *op. cit.*, p. 243.

²⁰ M. I. Rusu, *op. cit.*, p. 374.

de câte ori nu poate fi angajată răspunderea persoanei care avea, potrivit legii, îndatorirea de a-l supraveghea.

3.5. Intoxicația

Dacă intoxicația este stabilită de organele judiciare ca fiind completă și accidentală acest lucru face ca fapta să nu fie infracțiune și nu se pune problema răspunderii penale a făptuitorului. Răspunderea civilă însă operează pentru făptuitor sau pentru persoana ce-l avea în pază și supraveghere pe făptuitor în toate cazurile de intoxicație reglementate de lege, dacă se reține culpa în modul de comportare²¹.

3.6. Eroarea

Această cauză de neimputabilitate poate antrena răspunderea civilă delictuală a inculpatului.

De regulă, eroarea de fapt datorându-se unei culpe a făptuitorului, acesta nu înlătură răspunderea civilă pentru prejudiciile cauzate. Dacă eroarea a fost provocată de o altă persoană, aceasta va răspunde atât din punct de vedere penal, cât și sub aspect civil²².

Când eroarea de fapt provine de la subiectul pasiv al infracțiunii, făptuitorul nu va răspunde din punct de vedere civil, inducerea în eroare având pentru subiectul pasiv caracterul unei autolezări²³.

3.7. Cazul fortuit

Răspunderea civilă este înlăturată, dacă nu vine în concurs cu alte cauze care lasă să subziste o culpă în sarcina făptuitorului²⁴.

Cazul fortuit înlătură și răspunderea civilă pentru prejudiciile materiale cauzate. Poate fi trasă la răspundere civilă pentru prejudiciile cauzate persoana, alta decât făptuitorul, din culpa căreia s-a creat împrejurarea care a condus la producerea rezultatului păgubitor (răspunderea civilă a terțului). Astfel, dacă o defecțiune mecanică (ruperea unei piese care a avut ca urmare o vătămare corporală) este imputabilă fabricantului (defect de fabricație), acesta va răspunde civil pentru consecințele păgubitoare ale culpei sale, cu condiția ca piesa respectivă să se afle în garanție și să fi fost respectate instrucțiunile de folosire și de întreținere²⁵.

---

²¹ M. I. Rusu, *op. cit.*, p. 374.

²² V. Pașca, *op. cit.*, p. 274.

²³ *Ibidem*.

²⁴ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *op. cit.*, p. 215.

²⁵ V. Pașca, *op. cit.*, p. 285.

4. Concluzii cu privire la soluționarea acțiunii civile în procesul penal în cazul pronunțării soluției de achitare pentru existența unei cauze justificative sau de neimputabilitate

În concluzie, nu împărtășim punctul de vedere al unor autori²⁶, sub aspectul răspunderii civile, potrivit căruia, când sunt incidente cauzele justificative nu poate fi atrasă nicio formă de răspundere juridică (penală, civilă, administrativă, disciplinară etc.), pe când incidența cauzelor de neimputabilitate poate atrage alte forme de răspundere decât cea penală.

Prin urmare, există trei cauze justificative, respectiv: starea de necesitate, exercitarea unui drept și îndeplinirea unei obligații care sunt în măsură să atragă răspunderea civilă, precum și trei cauze de neimputabilitate: constrângerea fizică, constrângerea morală și cazul fortuit care nu sunt în măsură să atragă răspunderea civilă.

În ceea ce privește cauzele justificative, în situația pronunțării achitării pe motivul existenței legitimei apărări (doar pentru prejudiciul cauzat agresorului) sau a consimțământului persoanei vătămate, instanța va respinge acțiunea civilă ca neîntemeiată.

Însă, sub aspectul legitimei apărări, în cazul în care inculpatul produce un prejudiciu altei persoane care nu este agresorul, acesta va trebui să fie tras la răspundere civilă delictuală. Prin urmare, instanța va admite acțiunea civilă în tot sau în parte.

Iar în cazul pronunțării achitării pe motivul existenței cauzelor justificative a stării de necesitate (dacă persoana vătămată nu a contribuit la producerea pericolului sau când pagubele nu au fost produse pentru salvarea celui prejudiciat), a exercitării unui drept (dacă dreptul a fost exercitat în mod abuziv) sau a îndeplinirii unei obligații (dacă făptuitorul putea să își dea seama de caracterul ilegal al obligației impuse), instanța va admite în tot sau în parte acțiunea civilă.

În ceea ce privește cauzele de neimputabilitate, a constrângerii fizice și a constrângerii morale (dacă persoana constrânsă nu s-a aflat în eroare de fapt cu privire la acțiunea de constrângere, la existența pericolului sau la intensitatea acestuia), precum și cazul fortuit (dacă nu există culpa altei persoane în producerea rezultatului păgubitor), instanța, pronunțând achitarea va respinge acțiunea civilă ca neîntemeiată.

În privința minorității făptuitorului, este exclus ca minorii sub 14 ani să ajungă în fața instanței penale, iar în cazul celor cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani, în cazul cărora se stabilește că au comis fapta fără discernământ, aceștia nu vor

---

²⁶ N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), R. Moroșanu, V. Văduva, D. Atasiei, C. Ghigheci, C. Voicu, G. Tudor, T.V. Gheorghe, C.M. Chiriță, *Noul Cod de procedură penală comentat*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pe www.sintact.ro.

răspunde civil din cauza acestei lipse. Dar vor răspunde civil ca părți responsabile civilmente persoanele care în temeiul legii, al unui contract sau al unei hotărâri judecătorești aveau obligația de a-i supraveghea, în situația în care minorului nu i s-a efectuat o expertiză psihiatrică pe parcursul urmăririi penale, pentru a se stabili existența sau lipsa discernământului.

În schimb, instanța va admite acțiunea civilă în tot sau în parte în situația celorlalte cauze de neimputabilitate: excesul neimputabil în cazul depășirii limitelor legitimei apărări și a stării de necesitate, iresponsabilitatea, intoxicația și eroarea.